

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 21 grudnia 2010 r.

BN-I-0700-393/10/4

DL-P-I-0700-50/10 | 5

Dot. BPS/DSK-043-3093/10

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 23.12.10

nr. 6903 podpis

J. Kwieciak
SEKRETARZ
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 27.12.10
nr. 10990 podpis

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Senaryjnie
Senaryjnie

W związku z oświadczeniem pana senatora Ryszarda Knosali w sprawie potrzeby uregulowania w Kodeksie postępowania karnego uprawnienia pokrzywdzonego do korzystania z pomocy tłumacza, przekazanym przy piśmie z dnia 8 listopada 2010 r. nr BPS/DSK-043-3093/10, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Europejskie standardy prawne (art. 14 ust. 3 lit. a i f *Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych*, art. 6 ust. 3 lit. a i e *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*) przewidują gwarancję korzystania z pomocy tłumacza jedynie dla osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa. *Decyzja ramowa Rady nr 2001/220/WSiSW z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym* nie wspomina o prawie pokrzywdzonego do tłumaczenia. Również *dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2010/64/EU z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia w postępowaniu karnym* dotyczy

jedynie praw oskarżonych i podejrzanych. Nie ulega jednak wątpliwości, że pomimo nieodniesienia się wskazanych aktów prawa międzynarodowego do problematyki zapewnienia pokrzywdzonemu, nie władającemu językiem państwa, w którym toczy się postępowanie, możliwości korzystania w toku procesu karnego z pomocy tłumacza, zagwarantowanie pokrzywdzonemu takiej możliwości ma istotne znaczenie dla efektywnej realizacji jego uprawnień w toku postępowania karnego, zarówno na etapie przygotowawczym, jak i jurysdykcyjnym.

W polskiej procedurze karnej udział tłumacza w postępowaniu jest uregulowany m.in. w art. 72 i art. 204 Kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z tymi unormowaniami oskarżony ma prawo w toku czynności procesowych do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim. Należy również wezwać tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby niewładającej językiem polskim oraz przełożenia na język polski pisma sporządzonego w języku obcym lub odwrotnie albo zapoznania oskarżonego z treścią przeprowadzanego dowodu. Należy podkreślić, że pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym i sądowym jest co do zasady przesłuchiwany w charakterze świadka, toteż jeśli nie włada językiem polskim organ procesowy będzie zobligowany do zastosowania art. 204 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zgodnie z § 167 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury* (Dz. U. Nr 49, poz. 296), jeżeli pokrzywdzonym jest osoba niewładająca w wystarczającym stopniu językiem polskim, do wszystkich czynności procesowych z jego udziałem należy wezwać tłumacza.

Z kolei art. 5 § 2 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. Nr 98, poz. 1070) stanowi, że osoba niewładająca w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w znanym przez nią języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

Z powołanych wyżej przepisów wynika, że uprawnienia podejrzanego i pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym w zakresie korzystania z pomocy tłumacza są identyczne, tyle tylko, że wynikają z przepisów o odmiennej randze w hierarchii aktów prawnych. Natomiast w postępowaniu przed sądem są one

istotnie zróżnicowane, bowiem pokrzywdzony ma prawo do korzystania z pomocy tłumacza na koszt Skarbu Państwa jedynie wówczas, kiedy sam przed sądem występuje, a więc w praktyce wówczas, gdy jest przesłuchiwany. Nie można natomiast z art. 5 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych* wywieść prawa pokrzywdzonego, będącego oskarżycielem posiłkowym lub powodem cywilnym, do korzystania z pomocy tłumacza w trakcie całego procesu, w tym podczas dokonywania przez sąd przesłuchań innych osób oraz przeprowadzania innych dowodów.

W tym zakresie należy więc podzielić pogląd o niezachowaniu zasady „równości broni” pomiędzy stronami w odniesieniu do możliwości korzystania z pomocy tłumacza, na etapie postępowania sądowego, przez osoby niewładające w wystarczającym stopniu językiem polskim. Nie negując szczególnej pozycji procesowej oskarżonego i związanych z nią gwarancji służących realizacji jego prawa do obrony, celowe wydaje się, w imię urzeczywistnienia naczelnych zasad procesu (zwłaszcza kontradiktoryjności i równouprawnienia stron, ale także prawdy materialnej), umożliwienie korzystania z tych uprawnień również pokrzywdzonemu.

Problematyka powyżej zarysowana wymaga jednak pogłębionej analizy. Nie jest bowiem oczywisty zakres uprawnień, jakie należałoby w tej mierze przyznać pokrzywdzonemu. Nie tylko bowiem uprawnienia pokrzywdzonego różnią się od uprawnień oskarżonego w procesie karnym — różnią się przede wszystkim ich obowiązki. Z uwagi na odmienność obowiązków procesowych nie jest celowe symetryczne odwzorowywanie uprawnień obu stron. Co więcej, taka symetria mogłaby spowodować nieuzasadniony wzrost kosztów postępowania. Jeżeli bowiem zważyć na okoliczność, że pokrzywdzony nie jest obowiązany stawiać się na każdy termin rozprawy sądowej, natomiast jako oskarżyciel posiłkowy lub powód cywilny ma prawo być powiadamiany o każdym terminie i uczestniczyć w rozprawie, jeżeli taka jest jego wola, ewentualne wprowadzenie regulacji zrównującej prawa pokrzywdzonego i oskarżonego do korzystania z pomocy tłumacza w postępowaniu karnym spowodowałoby konieczność zapewnienia udziału tłumacza na każdym terminie rozprawy sądowej, w której w charakterze pokrzywdzonego będącego stroną postępowania występuje osoba nie władająca w wystarczającym stopniu językiem

polskim, niezależnie od tego, czy osoba taka faktycznie stawiałaby się na rozprawę.

Należy również poddać analizie celowość ewentualnego unormowania uprawnienia pokrzywdzonego do korzystania z pomocy tłumacza w akcie prawnym rangi ustawowej, a w razie ustalenia takiej celowości, konieczne byłoby rozważenie umiejscowienia przepisów wprowadzających takie uprawnienie. Należałoby przeanalizować, czy przepisy takie powinny zostać wprowadzone do Kodeksu postępowania karnego, czy też wystarczająca będzie modyfikacja art. 5 § 2 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych*.

W wypadku wprowadzenia omawianego rozwiązania konieczne byłoby również uzupełnienie przepisów Kodeksu postępowania karnego normujących problematykę kosztów procesu, a w szczególności zakresu kosztów ponoszonych przez Skarb Państwa. W tym wypadku konieczne byłoby również przeanalizowanie zagadnienia, w jakich wypadkach i w jakim zakresie Skarb Państwa powinien ewentualnie takie koszty pokrywać, natomiast w jakich sytuacjach koszty związane z zapewnieniem udziału w postępowaniu tłumacza, leżącego w interesie pokrzywdzonego, powinny obciążać tego uczestnika procesu.

Mając na uwadze powyższe okoliczności uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Sprawiedliwości zostaną podjęte prace mające na celu dokonanie analizy przedstawionych zagadnień i wypracowanie propozycji ewentualnych zmian prawa, poszerzających uprawnienia pokrzywdzonego do korzystania z pomocy tłumacza w toku postępowania karnego. Objęte oświadczeniem pana senatora zagadnienie zostanie również przedstawione działającej przy Ministrze Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, w celu ewentualnego wykorzystania w toku trwających obecnie prac nad założeniami przyszłej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego.

Z upoważnienia

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Złotko-Włona
PODSEKRETAŹ STANU